

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ број 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11), член 21 став 1 и 2 и член 22 став 2 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија“ број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15 и 98/15), министерот за образование и наука донесе наставна програма по **право во транспортот и осигурувањето за III година, сообраќајна струка** – образовен профил **техничар за логистика и осигурување**, за учениците во стручното образование.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО

ПРАВО ВО ТРАНСПОРТОТ И ОСИГУРУВАЊЕТО

III ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
Техничар за логистика и осигурување

СКОПЈЕ, 2015 ГОДИНА

1. Идентификациски податоци

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРАВО ВО ТРАНСПОРТОТ И ОСИГУРУВАЊЕТО

1.2. Образовен профил, струка и времетраење на образованието

1.2.1. Образовен профил: Техничар за логистика и осигурување

1.2.2. Струка: Сообраќајна

1.2.3. Времетраење на образованието: Четири години

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Предмет карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 3 (три) часа

1.5.2. Број на часови годишно: 108 (сто и осум) часа

1.6. Статус на наставниот предмет: Задолжителен предмет

2. Цели на наставниот предмет

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет *право во транспортот и осигурувањето*, ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ги опишува основите на правниот систем на Република Македонија;
- да ги анализира договорите од правен аспект;
- да ги објаснува основните обележја на транспортното право;
- да ги идентификува особеностите на транспортното осигурување;
- да ги разликува договорите и договорните односи при складирање на стоката;
- да ги опишува правата, обврските и одговорностите на комингентите, превозниците, шпедитерите и другите правни лица при извршување на транспортен процес;
- да набројува видови осигурувања на патници, багаж, стока и превозни средства;
- да стекнува навики за уредно, брзо и точно извршување на работата.

3. Потребни претходни нивоа на знаења

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметите технологија на ракување и складирање на товарот, финансиско работење, осигурување и логистика од II година.

4. Образовен процес

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и предметите
1	2	3	4	5
ОСНОВИ НА ПРАВОТО	12	<p><i>Ученикот:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – да го дефинира поимот право; – да ги опишува најважните особености на правото; – да ги разликува типовите на право; – да ги опишува основите на правниот систем на РМ; – да го дефинира поимот и предметот на стопанското право; – да ги препознава изворите на стопанското право; – да ги познава санкциите за прекршување на правните норми; – да го објаснува поимот договор и неговото дејство; – да ги познава елементите на договорот; – да ги толкува видовите на договор; – да ја познава застареноста, прекилот и застојот на застареноста на договорот. 	<ul style="list-style-type: none"> – Дефинирање на поимот право; – одредување на најважните особености на правото; – објаснување на карактеристиките на правниот систем на РМ (типови право, устав, закон, подзаконски акти, општи акти и сл.); – објаснување на основата на стопанското право во чиј состав се наведени облигационите односи, транспортното право и сл.; – презентирање на изворите на стопанското право; – дефинирање на договорот и неговото значење како акт со правно дејство; – објаснување на видовите договори; – укажување на основните елементи кои треба да ги содржи договорот, како и нивното значење; – објаснување за временското ограничување на важноста на договорот и какво може да биде; – презентирање општи примери за склучување договори. 	<p>-Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>- право во транспортот и осигурувањето (изборен);</p> <p>-практична настава.</p>

ОСНОВИ НА ТРАНСПОРТНОТО ПРАВО	<p>9</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот и предметот на транспортното право; - да го толкува местото на транспортното право во правниот систем; - да ги објаснува односите на транспортното право со другите гранки на правото; - да ги наведува изворите на транспортното право; - да ги разликува услугите во сообраќајот и транспортот; - да набројува субјекти на транспортно право, нивните права и обврски; - да ги идентификува основните договори за превоз. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на поимот и предметот на транспортното право; - укажување на местото на транспортното право во правниот систем; - укажување на односите помеѓу транспортното и управното, граѓанското, стопанското, приватното, работното право и сл. - опишување на услугите во сообраќајот и транспортот; - објаснување на субјектите на транспортното право (превозник, корисник на превоз, патник, нарачател, примач, отпрамач, испраќач и др.); - одредување на основната поделба на договорите за превоз според видот на сообраќајот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Шпедиција и шпедитерско работење; - право во транспортот и осигурувањето (изборен); -практична настава.
ДОГОВОРИ И ДОГОВОРНИ ОДНОСИ ПРИ СКЛАДИРАЊЕ	<p>9</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава договорните односи кои настануваат при складирање; - да го толкува договорот за складирање; - да ги препознава изворите на право во складирањето; - да ја опишува основната намена и содржината на складишницата; - да ги дефинира правата и должностите на депонентот, примачот и складиштето. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на потребата од правно регулирање на складишниот процес; - укажување на изворите на правото при складирање; - објаснување на договорот за складирање; - објаснување на пополнувањето на складишницата; - одредување на правата и должностите на депонентите (оставачите) и примачите; - укажување на одговорноста на складиштето. 	<ul style="list-style-type: none"> - Шпедиција и шпедитерско работење; -право во транспортот и осигурувањето (изборен); -практична настава.

<p>ЦАРИНСКА ДЕКЛАРАЦИЈА (ЕЦД ЗА ПУШТАЊЕ СТОКА ВО СЛОБОДЕН ПРОМЕТ)</p>	<p>21</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Да ги познава начините и формите на поднесување на царинските декларации, нивните карактеристики, како и времето и местото на поднесување; – да ги согледува предностите на пренос на информации по електронски пат; – да ја опишува постапката за пополнување на царинските декларации; – да ги набројува одговорностите и правата на лицата кои потпишуваат царински декларации; – да ги идентификува документите кои се приложуваат кон царинската декларација; – да ги објаснува условите и начините на проверка, прифаќање и поништување на царинската декларација; – да објаснува постапка за преглед на царинската стока; – да ја опишува постапката на земање мостри; – да идентификува документи за наод на стока на царинскиот орган (записници); – да објаснува постапка за редовен извоз. 	<ul style="list-style-type: none"> – Објаснување за царинската декларација; – демонстрирање на правилниците за начинот на пополнување на царинската декларација; – опишување на постапката за земање мостра; – презентирање придружни документи (ветеринарни, фито, санитарски потврди и др.). 	<p>- Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>-практична настава.</p>
--	-----------	--	--	---

ЦАРИНСКО СКЛАДИРАЊЕ	9	<ul style="list-style-type: none"> – Да го дефинира поимот царинско складирање; – да набројува царински складишта и нивните карактеристики; – да го разликува привременото чување на стока од царинско складирање на стока; – да ги познава правата и одговорностите на субјектите во постапката на царинско складирање на стока; – да наведува видови банкарски гаранции во постапка на царинско складирање на стока; – да ги применува критериумите за одредување на висината на гаранцијата за покривање на царинскиот долг за стока во царински склад. 	<ul style="list-style-type: none"> – Опишување на постапката за царинско складирање; – објаснување на видовите банкарски гаранции. 	<p>- Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>-практична настава.</p>
ЦАРИНСКИ ДОЛГ	9	<ul style="list-style-type: none"> – Да го дефинира поимот царински долг; – да ги објаснува начините на настанување царински долг; – да воочува кој е царински должник кај секој вид царинско застапување; – да пресметува износ на царински долг; – да ги набројува начините за наплата на царинскиот долг, како и можностите за нивно одложување; – да класифицира царински гаранции за покривање на царинскиот долг. 	<ul style="list-style-type: none"> – Дефинирање на поимот царински долг; – опишување на постапката за пресметување царински долг; – презентирање примери на царински гаранции. 	<p>- Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>-практична настава.</p>

<p>ШПЕДИТЕРСКО ПРАВО</p>	<p>24</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Да го дефинира предметот на шпедитерското право; – да ги идентификува изворите на шпедитерското право; – да го објаснува статусот на шпедитерот во својство на агент и комисинер во Република Македонија и во странство; – да наведува видови договори за шпедиција; – да ги опишува начините за склучување договор за шпедиција; – да ги опишува обврските, правата и одговорностите на шпедитерот и налогодавачот од договорот за шпедиција; – да ја објаснува функцијата и работата на потшпедитерите и меѓушпедитерите; – од правен аспект, ја истакнува улогата на шпедитерот во царинска постапка и при транспортно осигурување; – ја истакнува суштината на правото на застапување; – да ги препознава видовите на застапувања (полномошно). 	<ul style="list-style-type: none"> – Истакнување на законите и другите подзаконски акти со кои е регулирано шпедитерското работење; – укажување на улогата на шпедитерот во царинската постапка, како оператор во превозот, товарач, испраќач и примач на стоката; – споредување на законските функции на шпедитерот во Република Македонија, со европскиот и англосаксонскиот правен систем; – објаснување кога и помеѓу кого може да биде склучен договор за шпедиција; – наведува начини на склучување на шпедитерски договор (телефон, телеграма, телефакс, електронски или лично) и случаи кога и на кој начин се склучува; – укажување на правата и обврските на налогодавачот, превозникот, шпедитерот и другите правни лица во однос на прифаќање на стоката (пратката), царинење, складирање, осигурување, товарање и истоварање, отпрама, прием и предавање; – укажување на одговорностите на шпедитерот во однос на работата на потшпедитерите и меѓушпедитерите; – презентирање документи и обрасци. 	<p>- Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>-осигурување;</p> <p>-практична настава.</p>
---------------------------------	-----------	---	--	--

<p>ОСНОВИ НА ТРАНСПОРТНОТО ОСИГУРУВАЊЕ</p>	<p>15</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот осигурување и реосигурување; - да класифицира осигурување; - да опишува облици на осигурување; - да прави разлика помеѓу видови на осигурителните друштва; - да ги препознава изворите на правото во рамките на транспортното осигурување; - да го воочува предметот на транспортното осигурување; - да ги класифицира видовите договори за осигурување на имот; - да дефинира осигурен случај; - да ја толкува осигурителната полиса и значењето на франшизата; - да ги наведува должностите и правата на договарачот на осигурувањето и осигурувачот; - да ги познава случаите на престанок на важење на договорот за осигурување. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на поимот осигурување и реосигурување; - објаснување на осигурувањето од одговорност, доброволното осигурување, задолжителното, премиското и заемното осигурување; - опишување на видови осигурителни друштва (акционерски, јавни, заемни, приватни, мешовити, посебни и др.); - укажување на изворите на право во осигурувањето; - објаснување на предметот на осигурувањето (каско, карго осигурување, осигурување од одговорност, осигурување од разни интереси); - укажување на видовите договори (неформални и формални). 	<p>- Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>-осигурување;</p> <p>-практична настава.</p>
---	-----------	--	---	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Целите на наставниот предмет **право во транспортот и осигурувањето** се реализираат со примена на наставните методи: фронтално предавање, демонстрација, дискусија, цртање шеми, решавање нови и стари проблеми, активна демонстрација на ученици, учење преку сопствено откривање, работа во групи, практична работа и др.

Активностите на ученикот се да слуша, црта, набљудува, споредува, прибележува, чита, открива, учи независно, истражува, работи домашни задачи итн.

Активностите на наставникот се искажуваат со зборување, дискусии, инструирање, демонстрирање, поставување прашања, организирање работа во групи и индивидуална работа, оценување на задачи, регистрирање.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Воспитно-образовната работа по наставниот предмет **право во транспортот и осигурувањето** се реализира во училишната за стручно-теоретска настава и со изведување практична работа во транспортни компании, шпедитерски фирми, осигурителни компании, брокерски друштва итн.

Наставата се реализира во две полугодии со 3 часа неделен фонд. Домашните задачи се реализираат дома и во училиште.

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасно реализирање на целите на наставниот предмет **право во транспортот и осигурувањето** се применуваат разни средства и помагала како: графоскоп, видеоснимки, слајдови, фотографии, компјутер, ЛЦД проектор и слично.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно, преку усно проверување на знаењата по секоја завршена тематска целина. Исто така, на крајот од полугодieto и наставната година се проверуваат постигањата на учениците преку изработени тестови на знаења од тематски целини реализирани во текот на полугодieto и наставната година. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува во согласност со законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

При изборот на наставникот за наставата по **право во транспортот и осигурувањето** треба да се задоволат одредени стандарди со кои ќе се постигне висок квалитет и професионализам во процесот на работењето. Покрај условите предвидени со Законот за средно образование, наставникот треба да е физички и психички здрав, да ги почитува основните етички норми на однесување, да поседува комуникациски способности, да поседува стручно знаење и способност, да чувствува љубов и афинитет за работа со деца, нагласени организациски способности, креативен кон промените и осовременувањето во наставата.

6.2.. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот **право во транспортот и осигурувањето** ја реализира кадар со завршени студии по:

- сообраќај и транспорт;
- право.

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка во акредитирана установа.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет **право во транспортот и осигурувањето** наставата се реализира во училници, според Нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на шпедиција, транспорт и осигурување.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: јули 2015 година

7.2. Состав на работната група:

1. Азра Тутиќ, дипл.сооб.инж., советник за сообраќајна струка во ЦСОО – Скопје, координатор;
2. проф. д-р Иле Цветановски, дипл.сооб.инж., професор на Технички факултет – Битола;
3. д-р Перо Стефановски, дипл.сооб.инж, директор за технички штети во Триглав Осигурување – Скопје;
4. Николче Спасовски, дипл.сооб.инж., наставник во АСУЦ „Боро Петрушевски“ – Скопје.

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

8.1. Датум на започнување: 1.9.2015 година

Одобрил:
Директор
Ajshe Selmani

9. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **право во транспортот и осигурувањето за III година** сообраќајна струка – образовен профил техничар за логистика и осигурување за учениците во стручното образование, изготвена од Центарот за стручно образование и обука, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја донесе министерот за образование и наука со деловоден број 12-13480/1 на ден 11.8.205 година во Скопје.

Министер,
Mr. Abdilaqim Ademi